

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

XXVII. De Ecclesijs, & Monasterijs existentibus in Archiepiscopatu Ianuensi,
& in Marchionatu Montisferratti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

interfuit...
terium cano-
nicum, clericis
commendati

acobi de Sen-
viboru III.
canonicis S.
Prioratus
monasterio S.
Sixtam IV.
collegium se-
quod regimur
cet, illud tunc
electis, ad quon-
minuentia lei-

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.
*De Ecclesijs, & Monasterijs existi-
sibus in Archiepiscopatu
Ianuensi, & in Marchionatu
Montis Ferrati.*

DE Ecclesia Metropolitana
Ianuensi multorum est tradi-
tio, illam antiquitus regu-
latam existisse, quod nunc
etiam iuxta illam claustra ca-
nonicorum regulariter, &
in communi videntur ecer-
nari, quod quia nullo authentico documento
probare possunt, ut non detrecto, ita nec asse-
runt. Caterum Ianuenses semper fuisse in
nostrum ordinem propensissimos, monasteria
tam virorum, quam feminarum ab illis extructa
sua manifeste indicant, quorum pleraque no-
stro seculo, licet vel diruta, vel commendata, vel
ad alios ordines sunt translata, satis tamen suffi-
ciunt ad ciuim affectum erga nostros ostenden-
dum. Porro ex Collegijs, vel monasterijs ciuita-
tis, & Diocesis Ianuensis, quae nostri ordinis o-
mnia fuisse, aut nunc etiam existere, authenticis
scripturis probare possunt.

Primo loco recensendum est Abbatiale Cae-

nobium S. Theodori de Fasiolo extra portam ci-
uitatis, in via, quae S. Petri de Arena nuncupatur.
Hoc monasterium esse vetustissimum, ostendit
instrumenta emptionum & venditionum circa
annum 900 stipulata, quae in eius Cartophilacis
seuantur. Sed & aliud ibi reperitur scriptum au-
thenticum in Pergameno seu membranaceo an-
no 1100, confectum, quo illa Ecclesia vocatur S.
Theodori, ac etiam S. Saluatoris. Hoc collegium,
cum congregatio Mortariensis circa annum 1100,
sanctitatis opinione apud Iulabres plurimum red-
deret, sese in ipsorum Mortariensium societa-
tem adiunxit, & effectum est membrum d. Cong-
regationis sub titulo Prioratus, cuius meminit
Innocentius II. in privilegio concessio Praeposito,
& canonicis Mortariensibus anno 1134. repe-
ritur etiam in Archivo dicti monasterij aliud Pri-
uilegium ab Alexandro III. Canonicis S. Theo-
dori concessum, quo illis indulget, vt ad proce-
ssiones compelli non possint, S. Laurentij, S. Syri,
& dedicationis Ecclesiae maioris exceptis. Datur
hoc privilegium anno 1168. Istud monasterium
eidem congregationi semper vnitum mansit, cu-
ius Prior tempore vltimi Generalis Capituli d.
congregationis Dertonae habitus anno 1448. erat
Vicarius Generalis, demum illud cum suo capite
nostrae congregationi fuit vnitum, non solum
per generalem vnionem omnium membrorum
dictae congregationis Mortariensis, sed per spe-
cialem concessionem factam a Nicolao V. anno
1451. quam anno 1457. Calistus III. firmavit.

Secundum collegium est Praepositura S. Ma-
riae in Vineis eiusdem ciuitatis, quam regularem
olim existisse, & membrum d. congregationis
Mortariensis, tum claustrum adiacens, tum au-
thenticae illius scripturae indicant, quas viri fide
digni, qui nunc supersunt, se vidisse indubie at-
tollantur, ea vero ex collegiata regulari, nunc se-
cularis est effecta.

Tertium est S. Mariae de Albario, quod simi-
liter erat membrum dictae congregationis Mor-
tariensis, nam illius Prior nomine Frater Chri-
stophorus de Castilliano Generali Capitulo
Mortariensi Dertonae celebrato interfuit, vt ex
actis patet, quae inferius in dicta congregatione
referemus, nunc beneficium clericis secularibus
est commendatum.

Quartum est Prioratus S. Mariae de Cassinellis,
vno milliari distans a ciuitate, eiusdem cog-
regationis Mortariensis, quod successu temporis
fuit commendatum clericis secularibus, tandem
anno 1451. monachi S. Nicolai de Buschetto ordi-
nis S. Iulianae de Padua illud a Nicolao V. im-
petrauerunt, expedita fuerunt literae vnionis 7.
Idus Augusti anno 1451.

Quintum Prioratus S. Iohannis de Pauarano prope
Ianuam, membrum dictae congr. Mortariensis,
nunc dictum Prioratum tenent Patres Soc. Iesu.
Sextum Prioratus S. Mariae de Priano, qui fuit

E c 3 vnitus

vnitus monasterio S. Theodori per Nicolaum V. anno 1453. & in bulla vnionis dicitur, quod erat membrum S. Crucis Mortariensis.

Septimum Prioratus S. Marie de Granarolo propè ciuitatem, & membrum eiusdem congr. quem nunc tenent fratres S. Francisci Tertij Ord. nuncupati.

Octauus S. Petri de Prato, quod distat ab vrbe Ianua per octo circiter miliaria, olim membrum S. Crucis Mortariensis, nunc commendatum.

Nonus S. Io. de Borbonino in districtu S. Petri de Arena. De ista Ecclesia, sicut de alijs predictis extant authenticæ scripturæ in monasterio sancti Theodori Ianua, sicut ex relatione admodum R. P. D. Ioan. Pauli Larcarij illius monasterij Abbatis accepit, ac etiã in Archiujs Ecclesie S. Crucis Mortariensis, & S. Marie Pacis Vrbs Romæ, quarum plures, ac earum originalia ipse vidi. Ista Ecclesia solebat monasterio S. Theodori annuum censum quatuor librarum cere, nunc est cõmendata.

Decimum est S. Marie de Cella in districtu S. Petri de Arena. Istud monasterium erat membrum congregationis S. Marie de Crescetiaco propè Mediolanum, cuius extitit Præpositus quidam D. Simon de Mantegatij ante Præpositum dicti monasterij S. Marie de Crescetiaco, prout in Catalogo Præpositorum dicti Monasterij de Crescetiaco habetur. Verum monasterio principali igne consumpto, & ruina bellorum euerso, ipsum quoque monasterium S. Marie de Cella in deterius ruere cepit, & demum regulari obseruantia desitutum monasterio S. Benigni de Capite Fari Ord. D. Benedicti fuit vnitum, prout notatur in libro taxarum Apostolicarum, per hæc verba: Nota quod monasterium S. Maria de Cella extra muros Ianuenses Ord. S. Augustini centum florentinorum vnitus monasterio S. Benigni. Verum post dictam vnionem eadem Ecclesia S. Marie de Cella Patribus Eremitis Augustinensibus fuit concessa, donec vigeret in illa obseruantia regularis, & hoc circa annum 1500. referente Augustino Ticinensi in 2. parte Dilucidarij, qui tunc in viuis agebat, qui etiam addit in vita B. Augustini tit. 9. in tabula, locum illum traditum fuisse Eremitis ex consensu canonicorum regularium, & sub conditione, quod cessante ibidem regulari obseruantia locus ipse ad canonicos regulares reuertatur, & de hoc extare instrumenta apertissima, quæ ego non vidi. Addunt nonnulli, in dicta Ecclesia repositas D. Augustini Reliquias, cum ex insula Sardinie Rex Luitprandus Ticinum transferendas curaret. Verum non me latet, qui Ianuensis historias scripserunt, aliter sentire.

Vndecimum est monasterium S. Michaelis vetustissimum collegium canonicorum regularium congregationis S. Rufi, de quo in Catalogo eiusdem congregationis, & Augustinus Ticinensis in lib. de Origine, & procursu Christianarum Religionum. Verum istud monasterium à multis an-

nis est commendatum clericis secularibus, & canonicis omnino desitutum, cuius vix aliqui supersunt parietes.

Duodecimum est Monasterium S. Nicolai de Capite Montis, quidecim miliaribus distans Ciuitate, quod similiter erat congregatio S. Rufi. Verum ipsum quoque nunc commendatum aut ad alios ordines translatum.

Præter supradicta collegia canonicorum sunt nunc in eadem Ciuitate Ianuensi tria precipue collegia sacrarum Virginum canonicarum, quæ & generis nobilitate, & vix sanctitate ceteras illius Ciuitatis Sanctimoniales magna cum laude florent. Primum est S. Marie Gratiarum, ex quo fuit Domna Ioanna Baptilla, cuius meditationes, & libri spirituales, qui typis editi circumferuntur, ingenium sublime, ac piissimum, & sexus conditionem superans Solis lucidarij ostendunt. ex ceteris ex hac vita circa annum 1585. magna sanctitatis opinione apud totam ciuitatem relicta. Secundum est S. Andree. Tertium S. Bartholomæi, quæ omnia per Abbatem S. Theodori, & Prælatos nostræ Congregationis reguntur.

In Diocesi Saouensis fuisse olim monasteria ex ordine canonicorum Regularium conuenerunt ex actis capituli Papiensis, in quibus sic legitur: *Domnus Præpositus S. Petri de Ferrara Albenis Diocesis, tenetur, & debeat visitare omnia monasteria, Ecclesias, & loca Conuentualia dicti Ordinis existit in Ciuitatibus, & Diocesijs Albenis, Aluani, Saouensis, & in tota Prouincia Ianuensi.* Verum quænam illa fuerint, vel vbi extiterint, ad notitiam meam non peruenit, re censeatur in privilegio Alexandri III. & Lucij III. Ecclesia S. Ioannis de Vadio cum titulus suis attribens ad Præpositum S. Laurentij de Vticio, de qua infra dicemus.

In Marchionatu Montis Ferrati Ecclesia Cafalensis S. Valij olim Ecclesia Vercellensis subiecta, sed in Episcopalem postmodum erecta, ab institutione fuit canonicorum Regularium. Habetur ex Innocentij Papæ III. epistola ad Episcopum Vercellensem, quæ est in secundo lib. pag. 414. in qua præcipit cassari electionem à capitulo Cafalensi factam tempore interdicti, quo illi nullus scholares in suos fratres, & clericos dicte Ecclesie elegerant. quo autem tempore postea facta fuerit ex Regulari secularis, mihi incognitum.

In Diocesi Cafalensi in loco, qui dicitur Montis Cretæ est Abbatia cenobium nostræ congregationis S. Marie de Creta nuncupati, quod olim Illustrissimi Marchiones Montis Ferrati fundauerant sub titulo Prioratus, & sub ordine canonicorum Regularium, quodque per temporum intervalla commendatum ad alium ordinem transferat. Verum curantibus istidem Marchionibus suo ordini restitutum.

In eadem Diocesi refertur ab autore supradicti Chronicorij Iacobo Philippo Bergomensi lib. 11. sub anno 985. monasterium sub titulo S. Marie

in loco Viaz aliam, quod ipsem Marchiones ordinis canonicorum regularem D. Augustini adificauerunt, habens ex presentibus singulo anno dotatos 6000. quod monasterium nunc videtur desolatum, & illius bona commendata.

In eadem Diocesi est antiquus Prioratus S. Andree de Castellato nuncupati congregatio S. Satoris, olim membrum congregationis Mortariensis, & illius fratribus calend. Julij 1187. hoc Prioratus per Sixtum IV. vnitus fuit Præposituræ S. Marie de Castello Alexandria per suas litteras calend. Februarij anno 1482.

In eadem Diocesi Cafalensi est Prioratus S. Agathe Pontis Sæuræ membrum S. Crucis Mortariensis, cuius Prior nomine frater Zaninus Campanolo Graeculi congregationis prædicte anno 1448. Detentor celebrato, interfuit, nunc monasterio S. Marie de Creta vnitus, habet annexam curam annuam. manet in eo Prior cum vno canonicis.

In Diocesi Albeni erat monasterium S. Petri de Ferratis vocatum, cuius Præpositus in Capitulo Prouinciali Papiæ anno 1340. celebrato cõmuniuit. Visitator monasteriorum, & Ecclesiarum, & locorum conuentualium in Episcopatu Albeni, & Diocesijs Albeni, Aluani, Taurinensi, Saouensi, & in tota Liguria, nunc commendatum, & canonicis omnino desitutum.

In eadem Diocesi est Archiepiscopatus S. Petri ad Nates cum capellis S. Michaelis, & S. Iuliani, membrum S. Crucis Mortariensis, cuius Archiepiscopus eidem Capitulo Generali anno 1448. interfuit, nunc vnitus monasterio Abbatis S. Marie Nouæ Aluani nostræ congregationis.

In eadem Diocesi refertur Prioratus S. Stephani membrum congregationis S. Laurentij Cafal Vini, cuius fit mentio in privilegijs Alexandri III. eidem monasterio S. Laurentij concessis anno 1172. & 1187.

In Diocesi Aquisinensi erat Prioratus S. Thomæ cum pertinentijs de capellis suis. Item Prioratus S. Modestus de Ripalta cum Ecclesia S. Georgij de montibus, omnes spectantes ad Præposituram, & congregationem S. Laurentij de Vticio, quorum in dicta privilegijs Alexandri III. & Lucij III. mentio specialis habetur.

In eadem Diocesi Aquisinensi Prioratus S. Ioannis de Nica Palæarum aliam apud Laueras, erat membrum Congregationis Mortariensis, cuius Prior nomine frater Adeodatus de Tritonibus vltimo capitulo Generali interfuit, nunc commendatum, quidam clericus secularis in nostris Capitulis Generalibus anno 1592. celebratis de illo ad suocem nostræ congregationis resignando prædium habuit. sed cur erectus effectum habere non poterit, incomptum habeo.

in ad apud Gan vnito, con & canonic modo con situtus.

CAP De E diu riu rim mon

cellaria R dro VI an max impre Domini titulorum foliis, qu in hunc re an canoni notandum & Ecclesia eta Practi nuntur in erant Ord per singula hiam Taur mine falter in Diocesi gia canonic claudibus be runt, & illo manus secu in Dioc præpositura sis, quam fu Papæ Cape enim pius, & hæz medio anim per propriat paterna her monasterij drez in diet redditus o sibus statim

In loco Vizulani, quod eodem Marchione ordi-
natum est, in vicorum regularium D. Augustini adifi-
cavit, habens ex proventus singulo anno
dicatos 6000, quod monasterium nunc videtur
delictum, & illius bona commendata.

In eadem Dicecesi est antiquus Prioratus S.
Andree de Castellato nuncupatus propè Castrū
S. Saluatoris, olim membrum congregationis
Mortariensis, ve colligitur ex privilegio Urbani
III facti Nicolai Præposito Ecclesie S. Crucis
Mortariensis, & illius fratribus ealend. Julij 1187.
hic Prioratus per Sixtum IV, vnitus fuit Præpo-
situræ S. Mariæ de Castello Alexandriæ per suas
datas ealend. Februarij anno 1482.

In eadem Dicecesi Castellensis est Prioratus S.
Agathe Pontis Sturæ membrum S. Crucis Mor-
tariensis, cuius Prior nomine frater Zaninus Ca-
pitulo Generali congregationis prædictæ anno
1428 Dentonæ celebrato, interfuit, nunc mona-
sterio S. Mariæ de Creta vnitus, habet annexam
curiam annuatim. manet in eo Prior cum vno
cononico.

In Dicecesi Albensium erat monasterium S. Petri
de Ferraria vocatum, cuius Præpositus in Ca-
pitulo Provinciali Papiæ anno 1340. celebrato
creatus fuit. Visitator monasteriorum, & Eccle-
siarum, & locorum conuentualium in Episcopa-
tibus, & Dicecesibus, Albensium, Astensium, Taurinen-
sibus, & Dicecesibus, Albensium, Astensium, Taurinen-
sibus, & in tota Liguria, nunc commen-
datum, & canonicis omnino desitutum.

In eadem Dicecesi est Archiepiscopatus S. Petri
ad Nivum cum capellis S. Michaelis, & S.
Iuliani, membrum S. Crucis Mortariensis, cuius
Archiepiscopus eidem Capitulo Generali anno
1428 interfuit, nunc vnitus monasterio Abba-
tiæ S. Mariæ Nouæ Astensium nollæ congrega-
tionis.

In eadem Dicecesi recenseatur Prioratus S. Ste-
phani membrum congregationis S. Laurentij
Castrū Vltij, cuius fit mentio in privilegijs Alex-
andri III. eidem monasterio S. Laurentij conce-
sus anno 1172. & 1181.

In Dicecesi Aquisinensi erat Prioratus S. Thomæ
cum pertinentijs & capellis suis. Item Prioratus
S. Michaelis de Ripalta cum Ecclesia S. Georgij
de montibus, omnes spectantes ad Præposituram,
& congregationem S. Laurentij de Vltio, quorū
in dicta privilegijs Alexandri III. & Lucij III.
mentio specialis habetur.

In eadem Dicecesi Aquisinensi Prioratus S. Ioa-
nis de Nicia Palæarum alias apud Lauernas, et ac
membrum Congregationis Mortariensis, cuius
Prior nomine frater Adcodatus de Tirionibus
vltimo capitulo Generali interfuit, nunc com-
mendatus, quidā clericus secularis in nostris Co-
munijs Generalibus anno 1592. celebratis de illo
ad suorum nollæ congregationis resignando
tractatum habuit, sed cur tractatus effectum ha-
bere non potuerit, incomptum habeo.

In eadem Dicecesi erat Prioratus S. Trinitatis
apud Gamundiam, cum Hospitali S. Rainerij sibi
vnito, cuius in privilegio Eugenij III. Præposito,
& canonicis Mortariensibus concessio fit mentio.
modo commendatus, & canonicis omnino de-
stitutus.

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

De Ecclesijs, & monasterijs Or- dinis Canonicorum Regula- riū in Archiepiscopatu Tau- rinensium, & Principatu Pede- montium consistentibus.

Ecclesiam Taurinensem olim
Episcopalem, nunc Metropo-
litana superioris seculo, & in
antea regularem fuisse, ac in ea
canonicos sub B. Augustini regu-
la viuentes degisse, ostendit
Practica, siue formularij Cancellariæ Romanæ Apostolicæ edita sub Alexan-
dro VI anno vndecimo sui Pontificatus, & Ro-
mæ impressa apud Ioannem de Besicken anno
Domini 1503. nam fol. 120. pag. 2. ponens formā
titulorum, qui præmittendi sunt in literis Apo-
stolicis, quæ diriguntur ad canonicos regulares,
in hunc modum exemplificati: *Dilecto filio 10000
an. canonico Ecclesie Taurinensium Ord. S. Augustini.* Et
notandum, quod omnia exempla canonicorum,
& Ecclesiarum regularium, quæ ponuntur in di-
cta Practica, quæ plurima ibid. intueri licet, po-
nuntur in personis & locis, quæ verè, & propriè
erant Ordinis D. Augustini, vt patet inductione
per singula, quare non est dubium, ipsam Eccle-
siam Taurinensem vsq; ad Alexandrum VI. no-
mine saltem, ac titulo regularem extitisse. Porro
in Dicecesi Taurinensi multæ recenseatur colle-
giæ canonici ordinis, quæ tamen ferè omnia vel
cladibus bellorum, vel hominum incuria corruerunt,
& illorum bona vel ad alios ordines, vel ad
manus secularium personarum deueniunt, nam

In Dicecesi Taurinensi in oppido Cherij erat
præpositura S. Andree cōgregationis Mortari-
ensis, quam fundauit Magister Rolandus Domini
Papæ Capellanus, & dicti oppidi oriundus, hic
enim pius, & venerabilis sacerdos eum vnicus fi-
lius, & hæres parentum suorum existeret, pro
remedio animæ suæ, & parentum suorum, de bonis
per propriam industriam acquisitis, ac etiam ex
paterna hereditate, circa tempora Alexandri III.
monasterium canonicorū sub inuocatione S. An-
dree in dicto oppido fabricauit, quod optimis
redditibus dotati canonici S. Crucis Mortari-
ensis statim obtulit, statuens ibi certum numerū